

Erfarenhetsrapport EU-valet 2024

Kommunkansliet

Innehåll

Inledning	3
Linköpings kommun och val	3
Ekonomi.....	4
Valdeltagande.....	4
Intern organisering	4
Enhetsövergripande samarbete Kommunledningsförvaltningen.....	5
Arbetsforum för val	6
Förvaltningsövergripande samarbete Linköpings kommun.....	7
Utbildningsförvaltningen	7
Kultur- och fritidsförvaltningen	9
Verksamhetsstöd och service.....	10
Samarbete med andra aktörer	11
Lokaler för röstmottagning	11
Tillgänglighet	13
Värdeneutralitet.....	13
Röstningslokaler (förtidsröstning).....	14
Valbod vid I-huset/IKEA.....	14
Närbiblioteken.....	15
Vallokaler (valdagen).....	15
Reservlokaler	16
Lokalkontakter	16
Förtidsröstning	17
Huvudbiblioteket, Ekholmen centrum och I-huset/IKEA	18
Resecentrum	18
Universitetssjukhuset.....	18
Idrottshallar, skolrestauranger och gymnastiksalar	19
Röstning med begränsat tillträde	19
Ambulerande röstmottagning.....	20
Röstmottagare	20
Rekrytering.....	20
Arbetstillstånd	21

Utbildning	21
Valdag.....	21
Förtidsröstningen	21
Röstmottagare förtidsröstning	22
Arbetsledare	22
Ambulerande röstmottagare	23
Röstmottagare valdag	23
Ordförande.....	23
Vice ordförande	23
Genomförande valdag	24
Valnämndens mottagning.....	24
Valnämndens preliminära rösträkning (“onsdagsräkningen”)	25
Valsäkerhet.....	25
Inrapporterade avvikelser och incidenter	26
Inför val till riksdag, region och kommun 2026 - tre nedslag.....	27
Ändrad valdistriktsindelning	27
Hantering av köer och det svenska valsedelsystemet.....	28
En professionalisering av rollen som röstmottagare	28
Slutord.....	29

Inledning

I denna rapport redovisar Valnämndens kansli på Linköpings kommun erfarenheter av 2024 års val till Europaparlamentet (i denna rapport kallat valet).

Valet till Europaparlamentet 2024 genomfördes den 9 juni 2024. Förtidsröstningen startade 18 dagar dessförinnan, den 22 maj. För första gången sedan 2004 sjönk det svenska valdeltagandet i EU-valet på nationell såväl som på lokal nivå. Valdeltagandet landade i riket på 53,4 procent och i Linköpings kommun på 56,7 procent. Liksom i valen till riksdag, region och kommun år 2022 var valdeltagandet högre i Linköpings kommun än i riket.

Att genomföra val är ett stort och resurskrävande projekt. Valarbetet är stundtals personalintensivt och under förtidsröstningen är uppemot ett hundratal personer igång och jobbar samtidigt med genomförandet av val. På valdagen jobbar över 800 personer med att skapa förutsättningar för varje röstberättigad invånare i Linköpings kommun att kunna avlägga sin röst med bibehållen valhemlighet i ett val som är tillgängligt och fritt.

Flera förvaltningar, enheter och funktioner arbetar, både gemensamt och enskilt, för att valet ska kunna genomföras. Kvaliteten i valarbetet måste vara hög, i syfte att undvika att enskilda fel påverkar förtroendet för hela valgenomförandet. Valnämndens kanslis samlade bedömning är att valet till Europaparlamentet genomfördes både rättssäkert och effektivt. Till största del genomfördes valet planenligt utan större avvikelser eller incidenter. Detta tack vare ett omfattande förarbete samt att många lärdomar dragits efter tidigare val. I Linköpings kommun finns nu också en permanent valsamordnare vilket skapar en kontinuitet och en framåtdrift i valarbetet även i mellanvalsperioder.

Linköpings kommun och val

I årets val hade Linköpings kommun 128 473 röstberättigade, varav 12 475 förstagångsväljare. Flest förstagångsväljare i antal fanns i distrikt Ryd 5 (Ryd mellersta). Linköpings kommun är indelad i tre valkretsar; Linköping Nordväst, Linköping Nordost och Linköping Sydväst, och 102 valdistrikt. Kommunens största valdistrikt, Domkyrko 20 (Vallastaden N), har 1 906 röstberättigade medan kommunens minsta valdistrikt, Ulrika, har 337 röstberättigade.

På valdagen har varje valdistrikt en vallokal. Totalt fanns det vallokaler i 78 byggnader, 61 av dessa var kommunens egna. I Linköpings kommun fanns det i årets val 17 lokaler för förtidsröstning (röstningslokaler), vissa var öppna vardagar och andra helger, några lokaler var öppna både vardagar och helger. Två lokaler, Huvudbiblioteket och I-huset/IKEA var öppna för förtidsröstning på valdagen. I årets EU-val togs det sammanlagt emot 32 685 förtidsröster.

Det är valnämnden som förordnar röstmottagare. I årets val genomförde 776 röstmottagare, av de cirka 800 som blev förordnade, sitt uppdrag. Totalt 114 röstmottagare hade uppdrag i förtidsröstningen och 724 röstmottagare hade uppdrag på valdagen. En majoritet av de som hade uppdrag i förtidsröstningen arbetade även i vallokal på valdagen.

Ekonomi

Kommunens budget för valet var 5 378 tkr (exkl. statsbidrag och lönekostnader för valkansliet). Inklusivt statsbidraget på 4 925 tkr var valnämndens totala budget 10 803 tkr. Ekonomin redovisas mer detaljerat i delårsrapporten för valnämnden per den 31 augusti 2024 (Dnr VN 2024-7). På helåret prognostiseras ett underskott om ca 500 tkr, det är dock först när bokslutet för 2024 är färdigt som utfallet för valet kan redovisas. En generell slutsats är att det alltmer omfattande arbete som varje val genererar är kostnadsdrivande. Kansliet ser ökade kostnader inom flera verksamhetsområden, bland annat har totalkostnaden för ersättningar till röstmottagare bidragit till årets underskott. Vidare ökade även kostnaden för personella resurser på valkansliet i och med omsättningen av ordinarie personal på Kommunkansliet som också utgör valkansli. En avvägning behöver göras mellan ambitionsnivå och ekonomiska satsningar inför de allmänna valen 2026.

Valdeltagande

I Europaparlamentsvalet 2024 röstade 56,7 procent av de röstberättigade i Linköpings kommun, valdeltagandet var 3,0 procentenheter lägre än i EU-valet fem år tidigare.

Fem distrikt hade ett valdeltagande på under 30 procent, 50 valdistrikt hade ett valdeltagande på 50 procent eller lägre och tre valdistrikt hade ett valdeltagande på över 70 procent. Skillnaden i valdeltagandet bland de olika valdistrikten i kommunen fortsätter att vara stor. Valdeltagandet var högst i valdistrikt Berga 5 (Vidingsjö N) med 75,3 procent och Johannelund 4 (Ånestad) med 73,9 procent. Högst antal röstande var det däremot i Rystad 4 (Ekängen). Lägst var valdeltagandet i Skäggetorp 4 (Skäggetorp V) med 22,6 procent. Det var en skillnad på 52,7 procentenheter i valdeltagande mellan Berga 5 och Skäggetorp 4. Valdeltagandet är lägst i kommunens socioekonomiskt svaga områden och högst i socioekonomiskt starkare områden, vilket följer trenden nationellt.

Intern organisering

I det svenska valsystemet utgör kommunerna de lokala valmyndigheterna. Valnämnden är den lokala valmyndigheten och ansvarar för genomförande av val. Kommunkansliet, en del av Planeringsstaben på Kommunledningsförvaltningen, arbetar på uppdrag av valnämnden med genomförande av val på både strategisk och operativ nivå. Ansvarig tjänsteperson för valarbetet är kanslichefen som är tillika nämndsansvarig tjänsteperson gentemot valnämnden. Operativt ansvarig för genomförande av val är valsamordnaren. Sedan 2022 har Linköpings kommun en permanent valsamordnare tillika kommunsekreterare som finansieras av valnämnden. Från och med februari till valdagen arbetade också en kommunsekreterare 100 procent med val. Förutom ordinarie resurser från Kommunkansliet har ytterligare två medarbetare med tillfälliga anställningar jobbat med EU-valet. En av de tillfälligt anställda arbetade cirka 40 procent från och med oktober 2023 till och med mars 2024 och den andra 40 procent från och med oktober 2023 till och med juni 2024.

Utgångspunkten för valnämndens arbete är att alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta i allmänna val. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. Även om ansvarig enhet för genomförande av val är

Kommunkansliet, är valgenomförandet en angelägenhet för hela Linköpings kommun. Att fler enheter arbetar med val utifrån sin kompetens och förmåga skapar en effektiv personalanvändning samt gör valorganisationen mer skalbar vilket ger goda förutsättningar för att arrangera val på ett (kostnads-)effektivt, rättssäkert och korrekt sätt. Att den som vanligtvis utför en viss typ av uppgifter utför dessa uppgifter även i valsammanhang kvalitetssäkrar också arbetet. Det krävs att hela den kommunala organisationen i än högre utsträckning i framtida val samarbetar kring såväl personella som materiella resurser.

Valarbetet påverkar i hög utsträckning Kommunkansliets löpande ordinarie arbete, inklusive den del av kansliets uppdrag som är lagstyrd. En del av valarbetet har varit förlagt helger och kvällar vilket skapar svårigheter att skapa fungerande scheman och samtidigt upprätthålla kansliets övriga verksamhet. I perioder har arbetsbelastningen på kansliet varit hög, dock inte i paritet med valet till riksdag, region och kommun 2022 där hela kansliet var hårt belastat under en längre tid med stora kostnader för övertidsarbete som följd. I samband med årets val samarbetade kanslichef med HR-stöd på Kommunledningsförvaltningen för att göra schemaförändringar och förskjuta arbetstid för Kommunkansliets medarbetare för att följa arbetsrättsliga lagar och skapa en hållbar arbetsperiod för samtliga.

Det är av stor vikt att den interna organisationen struktureras på ett sådant sätt inför, under och efter valet till riksdag, region och kommun 2026 att valgenomförandet blir hållbart för både Kommunkansliet som enhet och för enskilda medarbetare på kansliet. Det är vidare nödvändigt att organiseringen, planeringen och genomförandet av val inte är beroende av enskilda nyckelpersoners kompetens och erfarenhet då det skapar sårbarhet vid till exempel personalförändringar. Inriktningen de senaste valen har varit, och behöver fortsätta att vara, att valarbetet ska vara mindre personberoende och mer funktionsinriktat. Det måste också finnas "marginaler" avseende resurser och tid i alla delar av valarbetet. Det är av vikt att berörda förvaltningar och enheter tar tillräcklig höjd för val i sin verksamhetsplanering inför ett valår. I valen 2026 är ambitionen att ett gott samarbete inom kommunen fortsatt ska genomsyra valarbetet och att förvaltningarnas samlade kraft ska bidra till ett effektivt valgenomförande.

Enhetsövergripande samarbete Kommunledningsförvaltningen

Juridikenheten, Säkerhetsenheten, HR-stöd, Administrativt stöd (Kommunledningsstaben), Kommunikationsenheten (Kommunikation- och utvecklingsstaben), Analys och utredning (Planeringsstaben)

Utöver Kommunkansliet har Juridikenheten, Säkerhetsenheten och Kommunikationsenheten olika ansvarsområden i valorganisationen. Kommunkansliet har i detta val också haft en HR-administratör avdelad från enheten HR-stöd som resurs kopplad till arbetet kring HR- och löneadministration för röstmottagare. Valnämndens kansli ser ett behov av att framgent i ännu högre utsträckning kunna fördela ut arbetsuppgifter som schemaläggning i förtidsröstningen på en HR-resurs. HR-stöd har också på olika sätt stöttat kanslichefen i arbetet med att skapa en hållbar arbetssituation för kansliets medarbetare.

De administrativa assistenterna i receptionen i stadshuset (Administrativt stöd) har bistått gällande många av de materialinköp som behövs göras i samband med val, inklusive alla inköp av förtäring till valdagen och mottagningen.

Statistikchefen tillhörande Analys och utredning tar efter varje val fram olika statistikuppgifter som kansliet använder i planeringen av valarbetet. Statistikchefen tar även fram en utvärdering som skickas till samtliga röstmottagare med uppdrag i val samt sammanställer resultatet av denna utvärdering. Ett sammanfattat resultat av utvärderingen går att läsa i PM:et *Utvärdering av genomförandet av valet till Europaparlamentet 2024 i Linköpings kommun* (Dnr VN 2024-79).

Arbetsforum för val

I arbetsforum för val har valsamordnaren varit sammankallande. Deltagande i forumet har varit säkerhetssamordnare KLF, säkerhetsstrateg från Säkerhetsenheten, kommunjurist från Juridikenheten, kommunikatör från Kommunikationsenheten samt vid behov kanslichef. Forumet har fungerat som en styrgrupp, eller projektgrupp, vars huvudsakliga uppgift har varit att planera, styra, leda och fördela valarbetet utifrån respektive representants verksamhet. I forumet fördelades arbetsuppgifter som representanterna hämtar hem till egen verksamhet för operativt utförande. Valnämndens kansli bedömer att formerna för detta forum behöver ses över inför valen 2026. Särskilt bör utvärderas vilka enheter/funktioner som forumet ska bestå av och om funktioner från fler förvaltningar än KLF bör ingå (exempelvis säkerhetssamordnare från Utbildningsförvaltningen eller Lokalsamordningen på samma förvaltning).

Kommunikation

Från Kommunikationsenheten har det de senaste valen avdelats en kommunikatör som arbetat med val. Kommunikatören har bland annat tagit fram en kommunikationsplan för nämndbeslut samt en tillhörande kriskommunikationsplan. Kontakt med Kommunikationservice (Verksamhetsstöd och service) kring produktion av grafiskt material har också i huvudsak gått via Kommunikationsenheten.

Valnämndens kansli ser ett behov av att Kommunikationsenheten generellt tar ett större ansvar för helheten gällande kommunens valkommunikation och i större utsträckning tar ägarskapet för alla delar av valkommunikationen. Kansliets uppfattning är att kommunikationsarbetet generellt behöver bli mer strategiskt och proaktivt i kommande val.

Vissa felaktigheter i skapat material förekom i årets val vilket kan härledas till att det ofta var tre parter inblandade i framtagandet av valmaterial (Kommunkansliet, kommunikatör och Kommunikationservice). Ett mer tydligt definierat ansvar för att initiera olika processer och för att korrekturläsa framtaget material bör överenskommas mellan ansvarig kommunikatör, Kommunikationservice och valkansliet för att undvika merarbete i kommande val

Säkerhet

Ansvaret för det operativa valsäkerhetsarbetet ligger hos säkerhetssamordnaren på KLF och Säkerhetsenheten som samarbetar tätt med främst valsamordnare och vid behov även kanslichef och säkerhetschef. Säkerhetssamordnare och säkerhetsstrateg processledde i EU-valet arbetet med att göra en verksamhetsskyddsanalys med tillhörande åtgärdsplan. Kliv framåt har tagits i valsäkerhetsarbetet i de senaste två valen och det faktum att Säkerhetsenheten nu äger och tar ansvar för arbetet med valsäkerhet har varit avgörande för denna ambitions- och kvalitetshöjning.

Juridik

Inom Juridikenhetens ansvarsområde i valarbetet finns att bevaka och tolka förändringar i vallagen samt Valmyndighetens ställningstaganden. Därutöver ansvarar enheten för att vara stöd och bollplank i juridiska valrelaterade frågor inklusive frågor kopplade till dataskydd för röstmottagare. Juridikenheten kvalitetssäkrar också utbildningsunderlaget för röstmottagare och i årets val höll chefsjurist och kommunjurist i ett utbildningstillfälle för de utbildare som sedan utbildade samtliga ordförande och vice ordförande. Därtill är enheten en viktig resurs i granskningen av till kommunen inkomna brev- och ambassadröster. Enheten ansvarar även för utbildningen inför valnämndens mottagning på valkvällen samt för utbildningen inför valnämndens preliminära rösträkning.

En generell reflektion gjord av både Kommunkansliet och Juridikenheten är att mängden valrelaterade juridiska frågor har minskat de senaste valen. En större del av valprocessen styrs nu centralt från Valmyndigheten vilket har minskat behovet av juridisk vägledning, exempelvis producerar Valmyndigheten omfattande handledningar för kommunen att arbeta utefter samt allt utbildningsmaterial för röstmottagare rörande de generella delarna i valet. Valmyndigheten har därtill tagit fram ett växande antal vägledande ställningstaganden som ger kommunerna stöd i att göra juridiska bedömningar. Juridikenheten har i årets val därför i hög utsträckning bidragit med tidigare erfarenhet och kompetens kring valgenomförandet och i lägre utsträckning varit behövda för juridisk vägledning.

Förvaltningsövergripande samarbete Linköpings kommun

I EU-valet samarbetade valnämndens kansli främst med Utbildningsförvaltningen, Kultur- och fritidsförvaltningen och Verksamhetsstöd och service. Med övriga förvaltningar (Socialförvaltningen, Vård- och omsorgsförvaltningen, Integration- och arbetsmarknadsförvaltningen samt Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen) skedde inget eller marginellt samarbete kopplat till valet.

Utbildningsförvaltningen

Samarbete har skett med i huvudsak Bemanningsgruppen, Lokalsamordningen samt personal på flertalet kommunala grundskolor och gymnasieskolor

Bemanningsgruppen

Valnämndens kansli samarbetade med Bemanningsgruppen på Utbildningsförvaltningen kring bemanningen i förtidsröstningen. Samarbetet skedde för första gången i årets val och utfallet var överlag positivt. Bemanningsgruppen använde sitt eget system för vikariehantering i förskola och skola, Vikariebanken, för att bemanna lokalerna i förtidsröstningen. Ett grundschema hade skapats av valnämndens kansli i schemaläggningssystemet Skola24. Detta grundschema lades sen in manuellt i Vikariebanken. Bemanningsgruppen avlastade kansliet mycket under förtidsröstningsperioden då vikariehanteringen sköttes av dem genom Vikariebanken. Detta har tidigare skötts manuellt av kansliet utan systemstöd. Den stora fördelen med Vikariebanken var att röstmottagarna själva la in sin tillgänglighet, när det sedan uppstod vakanser var det enkelt att boka någon av dem som var tillgänglig den aktuella dagen

och tiden. Bokningen av en "vikarie" gjordes i systemet och krävde vare sig mejl- eller telefonkontakt med röstmottagaren, något som annars är tidskrävande.

Kansliet ser att användandet av Vikariebanken och samarbetet med Bemanningsgruppen ledde till betydligt färre vakanser i förtidsröstningslokalerna. Systemet genererar dessutom digitala timrapporter vilket är mycket tidsbesparande. I tidigare val har röstmottagarna fysiskt fyllt i timrapporter, det har då krävts mycket handpåläggning från kansliet för att kontrollera och rätta dessa och på så sätt kunna säkerställa att korrekt lön betalas ut.

Utöver ovan gjorde Bemanningsgruppen följande i EU-valet:

- Skapade digitala anställningsavtal för samtliga röstmottagare i förtidsröstningen
- Skapade en användare i Vikariebanken för samtliga röstmottagare i förtidsröstningen
- Höll i en informationspunkt på tre utbildningstillfällen för röstmottagare i förtidsröstningen
- Svarade på frågor och guidade röstmottagare i Vikariebanken via telefon och mejl
- Administrerade scheman/bemanningen i Vikariebanken (bokade pass på de röstmottagare som hade lagt in tillgänglig tid, tog bort pass på de som meddelade frånvaro)
- Skapade en personakt för arkivering för samtliga röstmottagare

Uppskattningsvis lade Bemanningsgruppen ner 110 timmar på arbete kopplat till valet.

Valnämndens kansli är mycket positiv till samarbetet mellan enheterna och ser ett vidare samarbete inför valen 2026 som nästintill nödvändigt för att bemanningen i förtidsröstningen ska fungera ur både kansliets och röstmottagarnas perspektiv. Ett mer ändamålsenligt schemasystem är önskvärt till kommande val. Flera kommuner har i detta val använt systemet Planday, vilket kan vara ett alternativ också för Linköpings kommun.

Lokalsamordningen

Valnämndens kansli har tidigare val sett ett behov av att samarbeta mer med Lokalsamordningen på Utbildningsförvaltningen då en majoritet av de lokaler som används i val är kommunala skollokaler. I årets val fick valnämndens kansli en kontakt på Lokalsamordningen tänkt att fungera som kansliets "väg in" till enheten. Valkansliet hade ett förberedande möte med lokalsamordningsrepresentanten samt ett gemensamt möte med Lokalsamordningen och Lejonfastigheter för att gemensamt få fram lämpliga kommunala lokaler att använda i valet. Ett samarbete på en mer strategisk nivå också med Lejonfastigheter hade kunnat vara värdefull för valkansliet som har begränsad kännedom om kommunens olika lokaler.

Kansliet ser dock att samarbetet behöver utvecklas ytterligare i kommande val. Tätt inpå det att röstkorten skulle tryckas, fick kansliet ett mejl från Lokalbokningen om att Blästadsskolan skulle renoveras och att alla bokningar av skolans lokaler därmed togs bort. Valnämndens kansli hade inte fått någon information av Lokalsamordningen kring en planerad renovering. Två valdistrikt var placerade på Blästadsskolan, dessa distrikt fick flyttas till lokaler på Ekholmsskolan *efter* att röstmottagarna i distrikten redan informerats om att de placerats på Blästadsskolan. En liknande situation uppstod på Rosendalsskolan i samband med valen

2022, också då fick valnämndens kansli på grund av en renovering i ett sent skede flytta ett distrikts vallokal.

Personal på kommunala grund- och gymnasieskolor

Samarbetet med personal på de kommunala skolorna har i huvudsak fungerat bra i årets val liksom i tidigare års val. Många anställda gör stora insatser för att valgenomförandet ska fungera på deras skola. Valnämndens kansli ser dock ett behov av ett utökad samarbete med lokalkontakter på vissa kommunala skolor. En av de utmaningar som kansliet har identifierat är att lokalkontakter, då i hög utsträckning vaktmästare, saknar förståelse för den viktiga roll de har för att röstnings- och vallokaler ska fungera. Kansliet ser ett behov av att vaktmästare och andra lokalkontakter i kommunala lokaler ser valarbete som en del av deras ordinarie uppdrag som kommunanställda och efter bästa förmåga bidrar till valets genomförande. Vid ett par tillfällen har valnämndens kansli mötts av vaktmästare som hävdade att de inte har tid eller möjlighet att inom ramen för sin anställning samarbeta kring valet. I detta val kan särskilt nämnas svårigheter i samarbetet med Vikingstad skola och Himnaskolan.

Valnämndens kansli behöver jobba vidare med att förankra att valet är en kommunal angelägenhet. Det är av stor vikt att arbetet når ut hela vägen från förvaltningschef och förvaltningens tjänstepersoner, till rektorer och vaktmästare.

Kultur- och fritidsförvaltningen

Samarbete har skett med i huvudsak Förvaltningskontoret, Anläggningsdrift och lokalbokning, Linköpings stadsbibliotek

Valnämndens kansli har i stor utsträckning samarbetat med Lokalbokningen kring bokningar av de kommunala lokalerna som använts både i förtidsröstningen och på valdagen. Samarbetet har fungerat mycket bra. I korthet har valnämndens kansli skickat en lista på vilka lokaler man önskar boka och sedan har dessa bokats, dock önskar valkansliet mer hjälp och inspel kring vilka lokaler som finns tillgängliga inom kommunen då valkansliet inte själva har den kunskapen. En dialog där förutsättningarna i vissa lokaler tydligare framgår hade också underlättat lokalarbetet för kansliet som saknar den kunskap som Lokalbokningen har om lokalerna.

Valnämndens kansli har också samarbetat med andra funktioner på förvaltningskontoret, då främst kopplat till de idrottshallar som användes som vallokaler i årets val och tillgången till dessa. Förvaltningens vaktmästeri har engagerats vid flera tillfällen för att ge tillträde till vissa av dessa idrottshallar då de taggar som beställdes till dessa kvitterades ut av de valdistriktsordförande vars distrikt skulle ha vallokal i idrottshallarna. Det hade underlättat om valnämndens kansli hade beställt taggar också för egen del till idrottshallarna. Valmaterialleveranser och upphämtning av valmaterial behövde nu vaktmästeriet hjälpa till att genomföra.

Förtidsröstningslokalen på Huvudbiblioteket är den lokal som val efter val tar emot i särklass flest förtidsröster. Samarbetet med personalen på biblioteket, från verksamhetschef till vaktmästare och övrig personal, fungerar väldigt bra år efter år.

Verksamhetsstöd och service

Samarbete har skett med i huvudsak LKdata, Kontakt Linköping, HR-service, Löneservice, Kommunikationsservice

På Verksamhetsstöd och service har det funnits en förvaltningsövergripande samordnare som fungerat som valnämndens kanslis ingång i samarbetet med samtliga enheter på Verksamhetsstöd och service. Kansliet upplever att det har underlättat avsevärt att ha en samordnare. Förutom att fungera som länken mellan valkansliet och de olika enheterna har samordnaren identifierat utvecklingsmöjligheter samt kommit med förbättringsförslag. Samordnaren har också bidragit med "draghjälp" när dialogen mellan valnämndens kansli och tjänstepersoner på förvaltningens enheter vid ett par tillfällen har avstannat.

Kontakt Linköping

Kontakt Linköping är kommunens centrum för medborgarservice. Kontakt Linköpings huvudsakliga uppdrag i EU-valet var att, på sina olika kontaktytor, svara på medborgares generella frågor om val. Mellan den 20 maj och den 7 juni bemannade man också valkansliets telefon (013-20 53 00), samtal från röstmottagare kopplades vidare till valkansliet. Dessutom hade man i uppdrag att emot och sortera samtal gällande ambulerande röstmottagning och att tillhandahålla bud- och brevröstningskit på besöksytor. Medarbetare från Kommunkansliet höll två utbildningstillfällen om EU-valet för samhällsvägledare och driftskoordinatorer på Kontakt Linköping.

Kontakt Linköping kategoriserar samtliga inkommande ärenden i sitt ärendehanteringssystem, allt som rör EU-valet har kategoriserats som Politiska val eller Valnämnden. Under perioden 1 januari - 26 juni kategoriserade Kontakt Linköping 593 ärenden som Politiska val eller Valnämnden. Volymtoppen var under valveckan, vecka 23. Nästan 70 procent av alla ärenden rörde att kunden inte hittade den information den sökte, drygt 8 procent rörde att kunden inte förstod informationen. 66 procent av ärendena inkom via telefon, 18 procent via fysiska besök och 9 procent via e-post. Övriga procent var fördelade på webb, chatt och andra kanaler.

50 procent av de inkommande frågorna kunde Kontakt Linköping besvara vid första kontakten med kunden, de resterande 50 procenten skickades vidare till Valnämndens kansli för hantering, antingen i form av ett ärende i ärendehanteringssystemet eller genom en vidarekoppling av samtalet till valnämndens kansli gemensamma anknytning. På valdagen förstärkte också två samhällsvägledare från Kontakt Linköping bemanningen på valnämndens kanslis telefon mellan kl. 06:30 och 15:30. Inför 2026 ser kansliet ett behov av att ytterligare samhällsvägledare avlastar valkansliet i telefonin under valdagen.

Kommunikationsservice

Samarbetet med Kommunikationsservice har främst skett genom Kommunikationsenheten på Kommunledningsförvaltningen i form av beställningar av olika typer av grafiskt material, både digitalt och fysiskt samt uppdatering av "valsidan" på webben, linkoping.se/val.

HR-service

För första gången har valnämndens kansli i årets val samarbetat med en annan enhet kring rekryteringen av röstmottagare. En HR-konsult tillhörande HR-service tog fram en

intervjuguide samt genomförde fysiska gruppintervjuer och enskilda telefonintervjuer med de som visat intresse för rollen som ambulerande röstmottagare respektive arbetsledare. Utifrån intervjuguiden och gruppintervjuerna lämnade HR-konsulten sedan ett omdöme om samtliga intervjuade. Detta arbetssätt bidrog till en kvalitetshöjning av rekryteringsprocessen som genomfördes mer processinriktat med en större likvärdighet.

Löneservice

Samarbete har skett med Löneservice kring utbetalning av arvoden för utbildningstillfällen och valdagen samt utbetalning av lön till de timanställda som arbetar i förtidsröstningen. Samarbetet har fungerat bra i årets val tack vare tydligare kontaktvägar och mer förarbete jämfört med tidigare val.

LKdata

LKdata har arbetat fram en struktur för valkansliets telefon. LKdata har även varit valkansliet behjälpliga med datorer, skrivare och mjukvara som SIM-kort för att säkerställa internetuppkoppling i förtidsröstningslokalerna. LKdata ansvarade även för teknisk support för utrustningen. Säkerställande av nätverk och serverdrift sköttes genom LKdatas ordinarie verksamhet och beredskapsorganisation. Den tekniska supporten kring datorer och skrivare har fungerat väl.

Valkansliet efterfrågade läsplattor att skicka med valmaterialet till alla vallokaler. LKdata behövde dock mer tid för att kunna få fram 102 läsplattor, särskilt som valkansliet önskade begagnade läsplattor som enbart skulle användas under valdagen och sedan återlämnas till LKdata. Inför valet 2026 avser kommunkansliet undersöka möjligheten för detta igen.

Samarbete med andra aktörer

I EU-valet har Valnämndens kansli främst samverkat med Valmyndigheten och Länsstyrelsen Östergötland som nationell respektive regional valmyndighet. Utöver det har ett operativt samarbete med PostNord kring både utkörning och inhämtning av valmaterial samt hantering av förtidsröster skett. Utöver det har visst erfarenhetsutbyte skett med andra kommuner genom det så kallade "Storstadsnätverket" (de 20 största kommunerna i Sverige), främst i form av benchmarking och då särskilt med Norrköpings kommun och Helsingborgs stad.

Lokaler för röstmottagning

Merparten av de lokaler som används vid val är kommunala lokaler, den vanligaste vallokalen är en skolrestaurang på en kommunal skola. Det finns ett biträdande kommundirektörens beslut om att kommunala lokaler i möjligaste mån ska upplåtas för val på förfrågan från valnämnden (Dnr KS 2022–7). I beslutet framgår att vallokaler ska upplåtas hyresfritt medan lokaler som används för förtidsröstning kan debiteras valnämnden.

Typ av lokal	Antal
Skolrestaurang - kommunal skola	30
Gymnastiksal - kommunal skola	21
Lokal för kultur- och fritidsverksamhet (inkl. fritidsgårdar)	7
Skolrestaurang - fristående skola	3
Förskola (inkl. fritidshem)	4
Gemenskapslokal, föreningslokal m.m	9
Idrottshall - extern	1
Bygdegård	1
Församlingshem	1
Idrottshall - kommunal	8
Aula, klassrum, caféteria etc - kommunal skola	9
Övriga lokaler	2

Överlag togs bokningar av kommunala lokaler emot väl av den verksamhet vars lokaler blev bokade för valändamål. Ett antal kommunala förskolor som fick en bokningsförfrågan av kansliet var dock inledningsvis tveksamma till att upplåta sina lokaler på valdagen, detta främst med hänvisning till att det krävs personalresurser för att iordningställa lokalen både innan och efter valdagen samt att förskolebarnens personuppgifter i form av namnlistor och annat kan riskera att bli tillgängliga för personer (röstmottagare och väljare) som inte har behörighet att få ta del av personuppgifterna. Efter dialog kunde detta lösas och samtliga förskolor som valnämndens kansli önskade boka kunde bokas som vallokaler.

Valnämndens kansli ser att förskolor generellt inte är optimala lokaler för val, dels med anledning av de personuppgifter som obehöriga kan komma över och dels då lokalerna ofta behöver möbleras om och möbler flyttas bort för att lokalen ska kunna användas. Dock finns det vissa valdistrikt där det i årets val bedömts att förskolor ändå var det bästa alternativet, det gäller till exempel Berga 01 (Ramshäll) som hade vallokal Förskolan Ramstorpsgatan 32 och Domkyrko 13 (Åbylund) vars vallokal var Förskolan Stengården.

Tillgänglighet

Det är angeläget att röstmottagningsställen är tillgängliga för alla väljare. Många av de lokaler som används vid val är offentliga, såsom skolor och förskolor, och därmed ska de redan vara tillgänglighetsanpassade enligt plan- och bygglagen. Det är problematiskt om det blir valnämndens uppgift att säkerställa att det finns en god tillgänglighet i offentliga lokaler som redan borde uppfylla kraven på tillgänglighet men som i samband med val inte visar sig göra det. Det finns många exempel på kommunala lokaler som är tillgängliga, men även kommunala lokaler som brister i tillgänglighet. Det handlar främst om förekomsten av trösklar som bedöms vara för höga för att personer med hjälpmedel enkelt ska kunna ta sig över. Exempelvis behövdes en portabel ramp köras till Berzeliuskolan då tröskeln in till byggnaden (skolrestaurangen) var cirka 10 centimeter hög.

Myndigheten för delaktighet (MFD) har tagit fram en checklista för tillgängliga val som valnämndens kansli har använt i lokalarbetet. Det är dock svårt att hitta röstmottagningsställen som uppfyller checklistans krav i sin helhet, i praktiken har checklistan därför främst använts som vägledning. Valnämndens kansli upplever att det är särskilt utmanande att hitta tillgängliga lokaler för förtidsröstning som också är daglediga och har en bra lokalisering i förhållande till där väljare rör sig. Denna utmaning kommer att återaktualiseras i kommande val.

I samband med årets val bjöds valsamordnaren, liksom i samband med valen 2022, in till en dialog med Rådet för funktionshinder och delaktighet (RFD). Rådet efterfrågar bland annat en förtidsröstningslokal anpassad för att vara "extra tillgänglig", det är även önskvärt att det går att ringa och boka tid för att få extra hjälp vid röstning i den lokalen. Vidare efterfrågas kartor över varje lokal och instruktioner för hur man ska gå tillväga vid varje "station" i röstningslokalerna. För att öka tillgängligheten för synnedsetta efterfrågas också ljusslingor i golvet för att underlätta för väljare att orientera sig.

Det begränsade tillgänglighetsarbete som görs på såväl nationell som kommunal nivå fokuserar i hög utsträckning på fysisk tillgänglighet i val. Kansliet ser att arbetet med att tillgängliggöra valet för exempelvis synnedsetta och personer med kognitiva svårigheter eller en intellektuell funktionsnedsättning har varit begränsat i detta, liksom i tidigare val.

Värdeneutralitet

Valmyndighetens ställningstagande *Vägledande ställningstagande om värdeneutrala röstmottagningsställen och förbud mot propaganda* (Dnr VAL-887) tydliggör att ett röstmottagningsställe inte ska ha anknytning till viss politisk sammanslutning och det inte heller bör inte ha en sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag att det riskerar att påverka väljaren i samband med röstning.

I valet 2022 användes ingen lokal med vare sig politisk eller religiös anknytning. I årets val användes ingen lokal med politisk anknytning men två lokaler med religiös anknytning (Svenska kyrkan), Berga församlingshem i förtidsröstningen samt Ljungs församlingshem på valdagen. Valnämndens kansli bedömde att dessa lokaler var de mest lämpliga sett till alternativen i respektive område.

En inriktning från valnämnden gällande förhållningssätt till Valmyndighetens ställningstagande och därmed också till lokaler med religiös anknytning skulle tydliggöra hur valnämndens kansli ska jobba vidare med lokaler i valen 2026.

Röstningslokaler (förtidsröstning)

I årets EU-val hade kommunen 17 lokaler för förtidsröstning. I samtliga lokaler kunde dubblettröstkort skrivas ut till den som behövde ett sådant för att kunna rösta. Universitetssjukhuset (US) fungerade som en hybridlokal mellan förtidsröstning och röstning med begränsat tillträde. Detta jämfört med 18 lokaler öppna för förtidsröstning inklusive US 2022 (RRK-val) och 15 lokaler inklusive US 2019 (EU-val). Till skillnad mot valen 2022 genomfördes i årets val inte förtidsröstning i Johannelund där det tidigare bedrivits i Nya Munkens lokaler. Nya Munken valdes bort då lokalen i utvärderingen efter valen 2022 ansågs för liten för att röstning skulle kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt. Den relativa närheten till Ekholmen centrum samt Berga församlingshem kombinerat med svårigheter att hitta en annan lämplig lokal gjorde att ingen annan lokal i Johannelund bokades.

Valnämndens kansli skickade inför årets val en bokningsförfrågan till Kulturhuset Arbis som är en kommunal lokal (Kultur- och fritidsförvaltningen), då lokalen fungerade bra och tog emot förhållandevis många förtidsröster under valen 2022. Bokningsförfrågan blev nekad med hänvisning till att annan verksamhet redan var inbokad i perioden. Ingen annan lämplig lokal kunde lokaliseras i området. Det hade varit önskvärt att ha en lokal för förtidsröstning på eller intill Stora torget, Lilla torget eller Trädgårdstorget då många människor rör sig kring torgen.

Den totala kostnaden för röstningslokaler landade i EU-valet på 289 535 kronor (per den 17 september 2024). Den mest kostsamma lokalen var Hörsalen i Huvudbiblioteket för vilken valnämnden debiterades 73 425 kronor. Kostnaden för valboden utanför I-huset blev 61 040 kronor, kostnaden avser etablering av "byggbodarna" samt möbler till dessa. Marken uppläts gratis av markägaren. Lokalen i Ekholmen centrum kostade 45 600 kronor vilket inkluderar etablering av en "mässmonter" och kostnaden för upplåtelse av yta. Övriga röstningslokaler genererade en mindre, eller ingen, kostnad. Linköpings universitet upplät under hela perioden en lokal för förtidsröstning kostnadsfritt.

Valbod vid I-huset/IKEA

Framför I-huset/IKEA, mellan byggnaderna och kundparkeringen (ut mot Svedengatan) byggdes en röstningslokal ihop av tre byggbodor. Det var första gången som konceptet att bygga upp så kallade modullokaler testades i Linköpings kommun. Byggbodarna fungerade bra som röstningslokal och uppskattades av såväl väljare som av personal som jobbade i området. Därtill fungerade samarbetet med ansvarig på I-huset mycket bra. Den totala kostnaden för etableringen av bodarna blev strax över 33 000 kronor. Marken uppläts gratis av fastighetsägaren. Kansliet noterar att någon form av vepor på hade tydliggjort vad lokalen var till för även på längre håll. Med vepor hade bodarna dessutom fungerat som en marknadsföringsyta för det pågående valet.

Närbiblioteken

Tidigare har flera närbibliotek i kommunen använts för förtidsröstning. Av utrymmesskäl har dock flera bibliotek i de senaste valen behövt väljas bort som röstningslokaler. Förtidsröstning har valen 2022 och 2024 anordnats på två närbibliotek, Ljungsbro bibliotek och Malmslätt bibliotek. Både Ljungsbro bibliotek och Malmslätt bibliotek är dock på gränsen till att vara för små för att det ska vara möjligt att genomföra förtidsröstning där sedan bestämmelsen om att även valsedlarna ska vara avskärmade trädde i kraft. Om biblioteken, särskilt Ljungsbro bibliotek, i kommande val kan användas för förtidsröstning behöver ses över.

Vallokaler (valdagen)

På valdagen inhyste 78 unika byggnader totalt 102 vallokaler. Merparten av byggnaderna utgjordes av kommunala skolor, förskolor och idrottshallar. Inom Ekholmsskolans område, Ekholmsskolans skolrestaurang och aula (två distrikt), Ekholmshallen (ett distrikt) och Ekholmgården (ett distrikt) var totalt fyra valdistrikt lokaliserade. På Ånestadsskolan, Tornhagsskolan och Folkungaskolan (inklusive Folkungahallen) var tre distrikt vardera lokaliserade. På 17 skolor hade två valdistrikt sin vallokal, på övriga skolor hade ett distrikt sin vallokal i antingen gymnastiksalen eller skolrestaurangen.

I årets val fanns det minst en vallokal på 42 av kommunens 48 kommunala grundskolor, följande grundskolor användes inte; Linghamsskolan, Blästadsskolan, Arenaskolan, Rappestads skola, Sättra skola och Vist skola.

Av kommunens åtta kommunala gymnasieskolor användes fyra stycken i årets val: Berzeliuskolan, Birgittaskolan, Folkungaskolan och Katedralskolan.

I årets val användes 16 externa lokaler för totalt 17 valdistrikt, dessa varierade i hyreskostnad från 0 kronor till 13 000 kronor. Flera lokaluthyrare upplät sin lokal kostnadsfritt; Linköpings universitet, Kunskapsskolan, Lillgårdsskolan, HSB Brf Haninge, Kollektivhuset Stolplyckan och Brf Ullstämman 2.

Externa vallokaler EU-valet 2024	
Lokal	Typ av lokal
Brf Ullstämman 2	Gemenskapslokal
Föreningshuset Fontänen	Gemenskapslokal
HSB brf Haninge	Gemenskapslokal
IK Sjöges klubbstuga	Föreningslokal
Kaga bygdegård	Bygdegård
KFUM-hallen	Idrottshall
Kollektivhuset Stolplyckan	Gemenskapslokal

Kunskapsskolan	Fristående skola
Lillgårdsskolan	Fristående skola
Hus Zenit, Linköpings universitet	Universitetet
Ljungs församlingshem	Svenska kyrkans lokal
Naturcentrum	Föreningslokal
Nya Munken - 2 valdistrikt	Fristående skola
SoMKs klubbstuga	Föreningslokal
Stjärnorps SK klubbstuga	Föreningslokal
UngScen Öst (Elsas hus)	Kulturhus

Den totala kostnaden för vallokaler blev i årets val på 53 770 kronor.

Reservlokaler

I årets val hade sex reservlokaler bokats på för valdagen, de flesta av dessa i tätorten då det är i tätorten det finns flest valdistrikt. Ingen av reservlokalerna behövde användas. På valdagen var också två lokaler för förtidsröstning öppna, Huvudbiblioteket och I-huset/IKEA, där samtliga väljare oavsett valdistrikt kunde rösta. Beroende på vilken eller vilka vallokaler som hade blivit obrukbara hade det kunnat vara ett alternativ att hänvisa ett valdistrikt till någon av dessa lokaler istället för att behöva använda en reservlokal. En reservlokal för valnämndens mottagning på valdagens kväll i nära anslutning till stadshuset bokades också och var redo att tas i bruk med kort varsel, vilket aldrig heller blev aktuellt.

Under förtidsröstningen bokades inga reservlokaler då bedömningen var att det skulle vara tillräckligt att kunna hänvisa till andra närliggande röstningslokaler om en röstningslokal skulle bli obrukbar. Det ansågs därför inte ekonomiskt försvarbart att hyra en eller flera reservlokaler under förtidsröstningsperioden, det är dessutom en stor utmaning att boka tillräckligt många ordinarie röstningslokaler.

Lokalkontakter

I årets val skickades en utvärdering ut till samtliga av de som var lokalkontakt för en vallokal, 29 svar inkom. Frågorna handlade om hur lokalkontakterna upplevde kommunikationen och samarbetet med valnämndens kansli samt kontakten och samarbetet med valdistriktsordförande, PostNords leverans och upphämtning av valmaterial, informationen i det PM som skickades ut till lokalkontakter och om det lokalmöte som samtliga bjöds in till. Utvärderingen visar att lokalkontakterna för såväl kommunala som externa lokaler är nöjda med valnämndens arbete under valet samt mer övergripande upplever att valgenomförandet fungerat bra gällande de delar de varit involverade i.

63,3 procent uppgav att PostNords leverans och upphämtning fungerade "mycket bra, inga problem uppstod". I fritextfältet skrev flera att de hade önskat en mer exakt tid när materialet

skulle lämnas eller hämtas samt att chauffören skulle ha ringt tidigare för att meddela när hen var i närheten istället för att ringa när hen var vid dörren.

73,3 procent uppgav att kontakten med valdistriktsordförande fungerat mycket bra och att inga problem uppstod, 2 personer (6,7 procent) uppgav att kontakten fungerade "inte alls bra, problem uppstod". I fritextsvaren framkom att man hade önskat att ordförande, i de fall det är fler än ett distrikt i lokalen, kunnat komma vid samma tillfälle för att gå igenom lokalen och materialet samt att ordförande generellt är bättre förbereda så att lokalfrågor kan hanteras i god tid innan valdagen.

Majoriteten, 70 procent, uppgav att kontakten med valnämndens kansli fungerade mycket bra. En person (3,3 procent) tycker att den fungerade mycket dåligt. På frågan om vad som hade kunnat förbättras avseende kontakten med valnämndens kansli svarar en person att kansliet svarar snabbt på mejl vilket är bra, medan en annan svarar att kansliet svarar långsamt på mail vilket måste förbättras. En annan person skriver att det uppstod en del oklarheter kring uppgifter om larm då både kansliet och Securitas efterfrågat samma uppgifter av lokalkontakterna.

100 procent, 30 stycken, uppger att informationen i det PM som kansliet skickade ut var tillräcklig. I fritextssvaren önskades dock att det skulle ha framgått tydligare mellan vilka tider dörrar skulle vara öppna och hur larmen skulle programmeras.

På frågan "Hur fungerade det att säkerställa ordförandes tillgång till lokalen/lokaler på valdagen (utlämning av nycklar, programmering av tagg och eventuell omprogrammering eller avstängning av larm)?" svarade en absolut majoritet att det hade gått bra eller mycket bra.

På det lokalmöte som genomfördes deltog 70 procent av de som svarade på utvärderingen medan 30 procent uppgav att de inte deltog. Ingen hade missat informationen om lokalmötet, vilket är positivt då det visar att informationen hade nått fram. Flera skriver i fritextsvaren att inget nytt framkom under lokalmötet. 33,3 procent ger mötet 3 respektive 4 av 5 i betyg.

Sista frågan gav möjlighet att lämna eventuella medskick till valnämndens kansli inför valen 2026, två exempel på konstruktiva kommentarer var att kansliet bör diskutera vilka lokaler som bokas med lokalkontakt innan lokaler bokas (skollokaler i kommunala skolor bokas i hög utsträckning direkt via kommunens lokalbokning) samt att utvärderingen borde ha kommit i direkt anslutning till valdagen.

Förtidsröstning

Vid valet till Europaparlamentet 2024 förtidsröstade 32 685 personer i Linköpings kommun. Det innebär att 45 procent av det totala antalet röster vid valet lämnades i förväg. Jämfört med EU-valet 2019 är det en ökning på 37 procent.

Flest förtidsröster på en enskild dag under förtidsröstningen, 4 292 stycken, togs emot fredagen den 7 juni, två dagar före valdagen. 935 av dessa förtidsröster togs emot på Huvudbiblioteket.

Huvudbiblioteket, Ekholmen centrum och I-huset/IKEA

Högst antal förtidsröster baserat på hela förtidsröstningsperioden togs emot på Huvudbiblioteket, näst flest på Ekholmen centrum följt av I-huset/IKEA.

Lokal	Antal förtidsröster
Huvudbiblioteket	8 640
Ekholmen centrum	6 585
I-huset/KEA	5 004

Dessa tre lokaler tog tillsammans emot 20 229 röster vilket är 62 procent av det totala antalet förtidsröster som togs emot i kommunen i årets val.

Resecentrum

Lokalen på Resecentrum var öppen kl. 14:00 till 18:00 på vardagar. I lokalen togs totalt 845 röster emot under 12 öppettid dagar vilket ger ett snitt på 70 röster om dagen. Trots ett relativt lågt antal väljare per dag ser kansliet ett mervärde med lokalen på Resecentrum. Lokalen fungerar som ett "skyltfönster" och utgör därmed en påminnelse för de många resenärer som passerar genom centralstationen om att det är val. Dessutom är förhoppningen att också i kommande val, i enlighet med den föreslagna inriktningen att ha förtidsröstning där människor rör sig, kunna ha en lokal för förtidsröstning på Resecentrum. Lokalen skulle i valen 2026 vara mer etablerad och därmed är sannolikheten stor att det också skulle tas emot fler röster. Det bör övervägas att ha mer generösa öppettider i denna lokal, eventuellt även helgöppet.

Universitetssjukhuset

Lokalen på Universitetssjukhuset tog under fem dagar (måndag 3 juni till fredag 7 juni) emot totalt 444 röster vilket ger ett snitt på 89 röster per dag. Även gällande denna lokal ser kansliet ett mervärde då lokalen möjliggör för patienter, anhöriga och personal på US att rösta på ett lättillgängligt sätt. Lokalen upplevs vara mycket uppskattad av de som kommer dit och röstar, särskilt patienter.

En identifierad utmaning är att nå ut med information till främst de många medarbetare på området om möjligheten att förtidsrösta. Kansliet fick endast sätta upp affischer i direkt anslutning till lokalen samt på anslagstavlan vid Norra respektive Södra entréen. Det hade varit önskvärt att få sätta upp affischer på varje våning av sjukhuset samt vid de olika uppgångarna.

Kansliets bedömning är att det finns kapacitet att ta emot fler röster per dag än vad som gjorts de senaste valen. Eventuellt kan det vara tillräckligt att lokalen i nästa val är öppen mellan onsdag och fredag sista veckan av förtidsröstningen istället för från måndag till fredag som den varit i de senaste valen.

Idrottshallar, skolrestauranger och gymnastiksalar

Under valen 2022 och 2024 har förtidsröstning skett i ett antal kommunala idrottshallar, skolrestauranger och gymnastiksalar på helger. De lokaler som endast har varit helgöppna har haft totalt fem öppetdagar. Områdena där denna typ av förtidsröstning erbjudits är Harvestad (Harvestadsskolans skolrestaurang), Vikingstad (Vikingstad skolas gymnastikhall), Lambohov (Änggårdsskolans skolrestaurang 2022 och Lambohovshallen 2024) samt Sturefors (Stureforshallen). Förhållandevis få röster tas emot i dessa lokaler i förhållande till den arbetsinsats som krävs för att ha lokalerna öppna. Då lokalerna endast är öppna på helger krävs ofta insatser från Kommunkansliet i form av hjälp med tillträde till lokaler och materialleveranser under helgen då medarbetare på kansliet har beredskap. Lokalerna måste också byggas upp varje lördag morgon och plockas ihop varje söndag kväll vilket medför en del fysiskt arbete för de som arbetar i lokalen, det finns också viss osäkerhet kring hur materialet förvaras i veckorna. Inför valet 2026 bör övervägas om den insats som krävs för att hålla lokalerna öppna står i paritet till den mängd röster som tas emot.

Område	Antal förtidsröster 2024
Lambohov	589
Vikingstad	340
Sturefors	261
Harvestad	258

Röstning med begränsat tillträde

Måndag till och med torsdag vecka 22 besökte särskilda röstmottagare 22 vård- och omsorgsboenden och genomförde röstning med begränsat tillträde. Röstning med begränsat tillträde är en form av förtidsröstning som genomförs i en särskild lokal under en begränsad tid, exempelvis på ett vård- och omsorgsboende. Denna form av förtidsröstning anordnas för att ge tillräckliga möjligheter att rösta för personer som på grund av funktionsnedsättning, ålder eller sjukdom har svårigheter att ta sig till en vallokal eller förtidsröstningslokal.

På vilka boenden röstning med begränsat tillträde ska erbjudas är en avvägning som behöver göras från val till val, denna typ av röstning är resurskrävande samtidigt som den fyller en viktig funktion för en grupp människor som annars har begränsade möjligheter att rösta. Nio röstmottagare jobbade med genomförandet av röstning med begränsat tillträde, dessa arbetade i team om tre och tre. En tjänsteperson på Kommunkansliet var ansvarig för genomförandet och fungerade som kontaktperson gentemot röstmottagarna. Totalt togs det emot 171 röster på de boenden som besöktes. I snitt togs 7 röster emot per boende som besöktes.

Ambulerande röstmottagning

Enligt vallagen (7 kap. 3a §) ska kommunerna erbjuda ambulerande röstmottagning. Väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe får, om de begär det, lämna sina röster till ambulerande röstmottagare i bostaden eller där de befinner sig, exempelvis ett korttidsboende.

En tjänsteperson på valnämndens kansli var samordnande och ansvarig för ambulerande röstmottagning. I årets val använde sig 41 väljare av ambulerande röstmottagning, varav nio stycken på valdagen. Totalt nio röstmottagare och två tjänstepersoner från valnämndens kansli arbetade med ambulerande röstmottagning. Kansliet behövde inte säga nej till någon väljare som önskade ambulerande röstmottagning. Antalet väljare som önskar ambulerande röstmottagare kommer sannolikt att vara betydligt högre i valen 2026.

Röstmottagare

Att vara röstmottagare är ett myndighetsuppdrag. Röstmottagarna utgör stommen i det svenska valsyste­met och gör valgenomförandet möjligt. Att rekrytera röstmottagare och bemanna röstningslokaler och vallokaler, göra scheman för förtidsröstningen samt administrera lön och arvode till röstmottagare tar mycket resurser i anspråk. I årets val påbörjades det aktiva rekryteringsarbetet i januari, därefter skedde det i flera steg fram till och med valdagen i juni. Administrationen kring anställningar och utbetalning av arvoden och lön pågick ytterligare ett par månader efter valdagen.

Rekrytering

En betydande del av de röstmottagare som tjänstgjorde i årets val tjänstgjorde också i valet till riksdag, region och kommun 2022. Valnämndens kansli såg på förhand en utmaning i att rekrytera tillräckligt med röstmottagare inför EU-valet då valdagen låg som sista dag på en långhelg. Med anledning av detta genomfördes en rekryteringskampanj på sociala medier, kampanjen gav gott resultat och resulterade i att ett stort antal intresseanmälningar inkom. Dock fokuserade kampanjen på att locka den som ville tjäna extra pengar inför semestern, vilket ledde till att en noterbar del av de som skickade in en intresseanmälan skrev i sin anmälan att de var intresserade av uppdraget just med hänvisning till möjligheten att tjäna pengar. Valnämndens kansli bedömer att kvaliteten på anmälningarna i vissa avseenden var lägre än i tidigare val.

Mellan 400 och 450 intresseanmälningar nekades i årets val efter att tillräckligt med röstmottagare tackat ja till uppdraget. Vissa som lämnat intresseanmälan fick ett negativt besked tätt in på valdagen då arbetet med att gå igenom intresseanmälningar och återkoppla till samtliga var tidskrävande. I kommande val är valnämndens kansli angeläget om att de rekryteringsinsatser som görs är riktade till den som vill jobba just i val och inte primärt till den som vill tjäna extra pengar.

Arbetstillstånd

Med hänvisning till den så kallade Utlänningslagen är den arbetsgivare som har för avsikt att anställa en person från ett land utanför EU/EES och Schweiz, så kallade "tredjelandetsmedborgare", alltid skyldig att kontrollera att det finns ett giltigt arbetstillstånd eller motsvarande handling innan en anställning påbörjas. I årets val gjordes bedömningen av kommunens HR-stab att samtliga röstmottagare (tjänstställda i förtidsröstningen liksom arvoderade uppdragstagare) behövde kunna uppvisa ett arbetstillstånd. Arbetstillståndet skulle uppvisas fysiskt i samband med utbildningstillfället. Detta krav ledde till ökad köbildning inför utbildningstillfällena samt viss frustration bland de röstmottagare som inte hade tagit till sig informationen om krav på arbetstillstånd eller inte förstod varför de var tvungna att visa arbetstillstånd. Ur arbetsgivarsynpunkt är det att föredra att samtliga röstmottagare - oavsett uppdrag - visar arbetstillstånd, trots det extra kontrollmoment detta medför.

Utbildning

De obligatoriska utbildningstillfällena för röstmottagare ägde rum i maj och juni. Totalt genomfördes 19 utbildningstillfällen inför valet om 2,5–3 timmar vardera.

Valdag

Inför årets val ändrades utbildningsupplägget så att ordförande och vice ordförande respektive röstmottagare gick på separata utbildningstillfällen. Syftet med förändringen var att ordförande och vice ordförande en mer djupgående och avancerad utbildning medan röstmottagare istället ges en mer översiktlig och grundläggande utbildning.

Det hölls sammanlagt 12 utbildningstillfällen för ordförande och vice ordförande i stadshuset. Erfarna ordförande som själva har mycket valerfarenhet och även har arbetat i något av de senare valen handplockades av valnämndens kansli för att hålla i utbildningarna. Ordförande och vice ordförande bjöds in gruppvis om cirka 25 personer. Den mindre gruppen var tänkt att underlätta diskussioner samt skapa mer tid för enskilda ordförandes frågor och funderingar.

Utbildningen för övriga röstmottagare hölls av valnämndens kansli på Konsert & Kongress vid två tillfällen, cirka 185 röstmottagare deltog vid varje tillfälle. Ett uppsamlande tillfälle för cirka 60 personer genomfördes i stadshuset i valveckan. Utvärderingarna visar att 94 procent av de svarande upplevde att den utbildning och information de fick inför valet var tillräcklig för att utföra uppdraget. Dock uppger svarande med arbetsledande funktion, ordförande eller arbetsledare, i lägre utsträckning att de är nöjda med den utbildning och information de fått. Det är ett mönster som visats även vid tidigare utvärderingar.

Förtidsröstningen

Utbildningen för röstmottagare i förtidsröstningen genomfördes uppdelat på tre tillfällen i KF-salen i stadshuset av valnämndens kansli, cirka 35 personer deltog vid varje tillfälle. Ett uppsamlingstillfälle för åtta personer genomfördes också i valveckan, totalt fyra utbildningspass hölls inför förtidsröstningen. Många frågor under och efter utbildningstillfällena handlade om Vikariebanken (det schemasystem i vilket röstmottagarna kunde se sitt schema och lägga in sin tillgänglighet) samt om Valmyndighetens valdatasystem Valid från vilket

dubblettröstkort skrivs ut. Ett flertal röstmottagare upplevde svårigheter med att använda ett av, eller samtliga, system.

Röstmottagare förtidsröstning

I årets val rekryterades och schemalades ett större antal röstmottagare i förtidsröstningen än tidigare val. Detta gjordes främst då bemanningssituationen i förtidsröstningen var ansträngd under förtidsröstningen i valen 2022. Den ansträngda bemanningssituationen fick som följd att tjänstepersoner, främst från kansliet, men också från andra delar av Kommunledningsförvaltningen fick täcka upp vakanta pass och även förstärka ordinarie bemanning då bemanningen i perioder var för låg i förhållande till antalet väljare i vissa lokaler.

Som röstmottagare i förtidsröstningen var man i årets val tvungen att ha tillgång till tre olika system, Valid för att skriva ut dubblettröstkort, jobba.i.val.se (Kaskelot) för information rörande uppdraget och Vikariebanken för att se det personliga schemat. Det var resurskrävande att hjälpa de röstmottagare som inte kunde eller förstod hur man loggade in i något eller flera av systemen. Framför allt uppstod svårigheter med att verifiera röstmottagare i Valid. I flera fall lyckades aldrig verifieringen, om det berodde på handhavandefel eller systemfel är oklart. Ett fåtal röstmottagare gavs i slutändan dispens från att kunna logga in i Valid för att skriva ut röstkort. Vissa röstmottagare hade genomgående under hela förtidsröstningsperioden utmaningar med att använda Vikariebanken. Det är önskvärt att antalet system som röstmottagarna behöver en användare i samt kunna logga in i och använda, är så få som möjligt. Det hade varit att föredra att även röstmottagarnas schema gick att skapa och se inne i jobbaival.se (Kaskelot).

I årets val testades i ett antal lokaler (Berga församlingshem, UngPuls Ryd, Agora) att schemalägga röstmottagare i tre timmar dagen innan förtidsröstningen började, de iordningställde då lokalen där de skulle jobba samt fick möjlighet att testa att de hade tillträde till lokalen. Detta är ett bra upplägg som minskar belastningen på valkansliet under första dagen av förtidsröstningen. Eventuella brister i lokalen liksom avsaknad av material och problem med inpassering kan då också hanteras dagen innan röstningen drar igång. I de lokaler där det är möjligt är förslaget att i kommande val ha detta upplägg, trots en ökad lönekostnad och eventuellt en högre bokningsavgift.

Arbetsledare

För andra valet i rad fanns i förtidsröstningen arbetsledare. Utvärderingen från valen 2022 visade att röstmottagarna generellt upplevde införandet av arbetsledare som positivt. Arbetsledaren i en röstningslokal har till uppgift att leda arbetet i röstningslokalen. Arbetsledaren ansvarar särskilt för att arbetet i lokalen bedrivs i enlighet med vallagen, Valmyndighetens information och valnämndens kanslis instruktioner.

I samband med att uppdragsförfrågan gällande förtidsröstningen skickades ut informerades om möjligheten att visa intresse för ett uppdrag som arbetsledare eller ambulerande röstmottagare. Totalt 10 personer skickade in en intresseanmälan för att vara ambulerande röstmottagare och 18 personer skickade in en intresseanmälan för att vara arbetsledare. Samtliga gavs möjligheten att komma på en gruppintervju, detta oavsett tidigare erfarenhet av uppdraget. Två personer valde att ta tillbaka sin anmälan. Totalt intervjuades 14 personer för

uppdraget som arbetsledare. Samtliga erbjöds uppdraget, därtill erbjöds ytterligare fem personer uppdraget efter kortare telefonintervju eller utan intervju. Dessa fem arbetade i förtidsröstningen 2022, varav fyra av dem var arbetsledare. Totalt arbetade 19 röstmottagare som arbetsledare i årets val. I de tre mest personalintensiva lokalerna med mest generösa öppettider, Huvudbiblioteket, Ekholmen centrum och I-huset/IKEA, arbetade tre eller fler arbetsledare.

I tre lokaler, Resecentrum, Malmslätts bibliotek och Berga församlingshem fanns ingen arbetsledare då det saknades tillräckligt med arbetsledare för att bemanna samtliga lokaler. Kansliet valde att prioritera att ha arbetsledare i de lokaler som endast var öppna på helgen med hänsyn till att dessa krävde en del merjobb vilket sågs som positivt om en arbetsledare kunde ansvara för.

En utmaning som valnämndens kansli identifierat är att majoriteten av de som visade intresse och även fick uppdraget som arbetsledare är äldre. Av 19 arbetsledare var endast tre stycken under 30 år medan åtta stycken var över 70 år. En jämnare åldersfördelning bland arbetsledarna är eftersträvansvärt för att säkra återväxten av arbetsledare i kommande val samt för att kunskapsöverföra till de med mindre valerfarenhet.

Ambulerande röstmottagare

Tio personer skickade in en intresseanmälan om att vara ambulerande röstmottagare vilket inkluderade att arbeta med röstning med begränsat tillträde. Samtliga tio blev erbjudna en intervju, en drog tillbaka sin anmälan vilket ledde till att nio personer intervjuades för rollen. En intervjuades både för rollen som arbetsledare och ambulerande röstmottagare vid samma tillfälle. Samtliga nio erbjöds och tackade ja till uppdraget. Tidigare har valnämndens kansli utfört alla eller en majoritet av dessa uppdrag. Kansliet ser att det är nödvändigt att tillräckligt med externa ambulerande röstmottagare rekryteras också i kommande val då det är tidskrävande att utföra dessa uppdrag.

Röstmottagare valdag

Ordförande

En valdistriktsordförande har ansvar för röstmottagningen i sin helhet i ett särskilt valdistrikt. Att rekrytera en ordförande till samtliga 102 vallokaler är en stor utmaning och rekryteringen pågick, på grund av avhopp, fram till valveckan. Valnämndens kansli söker främst ordförande med tidigare erfarenhet av att arbeta i val, då särskilt erfarenhet av uppdraget som vice ordförande. I årets val rekryterades vissa ordförande (och vice ordförande) internt bland kommunanställda. Valnämndens kansli har goda erfarenheter av att rekrytera medarbetare på kommunen till valuppdrag, då särskilt till ordförandeposten.

Vice ordförande

I årets val förordnades två vice ordförande, vilket betyder att det totalt rekryterades 204 vice ordförande. Den främsta anledningen till denna förändring är att säkra återväxten av såväl vice ordförande som ordförande samt minska sårbarheten vid eventuella avhopp. Samtidigt

kan ansvaret och arbetsledningen samt arbetstimarna som tjänstgörande ordförande fördelas mellan tre personer på valdagen. Därmed blir uppdraget mindre betungande och förhoppningsvis mer attraktivt.

Genomförande valdag

Valdagen är en personalintensiv dag med ett stundtals högt tempo. Valnämndens kansli (nio personer) hade bemanning i stadshuset i 19 timmar totalt under valdygnet, från kl. 06:30 till 01:30. Utöver det fanns resurser från Säkerhetsenheten och Juridikenheten på plats under hela dagen och kvällen. Det fanns också en kommunikationsresurs tillgänglig på distans. Kanslichefen ansvarade för arbetsledningen under valdagen.

Ett kritiskt moment under valdagen är öppningen av samtliga vallokaler. Enligt vallagen (4 kap. 21 §) ska samtliga vallokaler öppna kl. 08:00. Det är av yttersta vikt att Linköpings kommun säkerställer att så är möjligt i varje enskilt val. Problem med tillträde till lokalerna riskerar att fördröja öppningen.

På valdagen var kansliets främsta fokus att på olika sätt ge service till vallokalerna och röstningslokalerna. Det innefattade främst att svara på frågor och ge vägledning till röstmottagare samt att se till att behov av material och annat stöd omhändertogs. Under valdagen besökte valnämndens ledamöter parvis samtliga vallokaler med bil. Ledamöterna hade med en checklista där de, distrikt för distrikt, svarade på ett antal frågor. Frågorna rörde lokalen, skyltning till lokalen och leveransen av förtidsröster. Varje bil var också packad med material som eventuellt kunde behövas i vallokalerna. I de flesta lokaler har nämndsledamöterna noterat att röstmottagningen fungerade utan anmärkning och att det inte fanns behov av något material. Nämndens ledamöter bedömde att skyltningen till ett fåtal lokaler var bristfällig samt att vissa lokaler inte var optimalt möblerade. Vissa åtgärder kunde göras av ledamöterna på plats. Valnämndens kansli har omhändertagit de synpunkter som valnämndens ledamöter noterade gällande exempelvis vissa lokalers lämplighet.

Valnämndens mottagning

Samtliga 102 valdistrikt åkte efter avslutad rösträkning i vallokalerna in till stadshuset för att avlämna sina röster samt annat material som ska till valnämnden. På mottagningen arbetade ett 50-tal personer med att ta emot och kontrollera rösterna och materialet som inkom.

Mottagningen inleddes vid kl. 20:00 med att Juridikenheten höll i en utbildning kring vad för material som skulle kontrolleras och hur detta skulle göras. Vallokalerna stängde kl. 21:00. Valdistrikten togs sedan emot i takt med att de kom till stadshuset. Varje distrikt fick ett könummer och ropades i nummerordning in till ett mottagningspar. Varje valdistrikts presidium gick sedan tillsammans med ett mottagningspar igenom distriktets material med hjälp av en checklista samt distriktets resultatbilaga. Totalt 17 mottagningspar tog emot valdistriktets presidium. Mottagningsparen bestod till största del av en tjänsteperson, i huvudsak från KLF, samt en person från FRG (Frivilliga resursgruppen).

Det första valdistriktet, Sjögestad, kom till stadshuset kl. 22:04 och det sista valdistriktet Domkyrko 08 (Ekkällan-Stolplyckan) kom till stadshuset kl. 01:01. Vid kl. 23:00 hade 50 distrikt

kommit vilket innebär att hälften av distriktet räknade rösterna och tog sig till stadshuset på drygt två timmar. Kansliet ser ett visst samband mellan antalet röstberättigade i distriktet och vilken tid distriktets presidium anlände till stadshuset.

Det tar längre tid att gå igenom allt material efter ett val till riksdag, region och kommun. Hur mottagningen kan effektiviseras bör därför utredas inför valen 2026.

Valnämndens preliminära rösträkning ("onsdagsräkningen")

Valnämndens preliminära rösträkning, som också är ett sammanträde för valnämnden, pågick från kl. 09:00 - 18:08 onsdagen den 12 juni och genomfördes i Kommunfullmäktigesalen. Själva räkningen inleddes med ett utbildningspass som Juridikenheten ansvarade för. Räkningen genomfördes kretsvis och varje krets hade en kretsordförande som ledde arbetet.

Under uppsamlingsräkningen granskades och räknades 3 478 förtidsröster att jämföra med 3 401 förtidsröster 2022 (RRK-val) och 2 672 förtidsröster 2019 (EU-val). En stor mängd förtidsröster ankom från andra kommuner måndagen den 10 juni samt tisdagen den 11 juni. Ett mindre antal ankom på morgonen onsdagen den 12 juni. En av anledningarna till den ökade mängden förtidsröster till onsdagsräkningen i år är att det på valdagen i årets val var två lokaler, Huvudbiblioteket och I-huset/IKEA, öppna för förtidsröstning. Sammanlagt togs det emot 1 083 förtidsröster i dessa lokaler under valdagen varav de som skulle till egen kommun hanterades under onsdagsräkningen. På onsdagsräkningen granskades även de förtidsröster som hade underkänts i vallokalerna. Brev- och ambassadröster från utlandet inkom kontinuerligt under valperioden till valnämnden, samtliga som inkom senast på morgonen den 12 juni hanterades på onsdagsräkningen. Det inkom åtta röster till valnämnden *efter* onsdagsräkningen. Dessa underkändes i enlighet med Valmyndighetens instruktioner och räknades därmed aldrig.

Totalt 27 rösträknare, varav tre valkretsordförande, deltog i räkningen. Därtill deltog 11 tjänstepersoner från Kommunkansliet och Juridikenheten. Valnämnden översåg onsdagsräkningen men räknade inte själva några röster, detta i enlighet med Valmyndighetens ställningstagande *Vägledande ställningstagande om krav på saklighet och opartiskhet hos röstmottagare och rösträknare m.fl* (Dnr VAL-888). Nämnden var beslutsför under hela sammanträdet.

Valsäkerhet

Det kan konstateras att säkerhetsläget var gott i Linköpings kommun i samband med EU-valet och att det förberedande arbete som gjordes var tillräckligt. Som bakgrund till säkerhetsarbetet genomfördes en verksamhetsskyddsanalys med tillhörande verksamhetsplan. Verksamhetsskyddsanalysen beslutades av valnämnden.

Linköpings kommun har, genom säkerhetssamordnaren på Kommunledningsförvaltningen och en säkerhetsstrateg på Säkerhetsenheten, haft ett nära samarbete med Securitas i årets val. Linköpings kommun har i sitt grundavtal med Securitas ett antal väktare, kallade

kommunväktare, i tjänst. Under valdygnet samt måndagen efter valet och onsdagen efter valet avropade kommunen extra resurser i form av ytterligare väktare och ordningsvakter från Securitas. Securitas genomförde också, efter beställning av säkerhetssamordnare, en inventering av samtliga vallokaler med fokusområden "Tillträde - Tillgänglighet - Brandskydd" före valdagen. Inventeringen gjordes genom ett fysiskt platsbesök samt en uppföljande dialog med respektive lokalansvarig. Syftet var att säkerställa att Securitas själva hade tillträde till lokalen, att larmstyrning var korrekt programmerad för valdagen, att ordföranden fått rätt behörighet, att krav för brandskydd var uppfyllda samt att inget som påverkade tillgängligheten på ett avgörande sätt kunde noteras.

Ett antal slutsatser kan dras av dessa platsbesök genom de rapporter Securitas inkommit med, främst har Securitas på flera kommunala skolor haft svårt att nå lokalansvarig och att få återkoppling från densamma. Dessutom har flera lokalkontakter inte hörsammat instruktioner från valnämndens kansli om att exempelvis larm ska ställas om, vilket på valdagen krävde arbetsinsatser i olika utsträckning från väktare, detta gällde främst Himnaskolan, Ånestadsskolan, Ljungsbroskolan och Nygårdsskolan. På samtliga dessa rapporterar Securitas att larm inte var korrekt programmerade i enlighet med instruktioner från både valnämndens kansli och Securitas. Problematik kring larm uppstod även på Ekängsskolan och Kvinnebyskolan, på dessa är det dock oklart om det rörde sig om handhavandefel eller att larmen inte var programmerade enligt instruktion.

Securitas rapporterade också att dörrar inte var programmerade att kunna stå öppna utan att larma eller automatiskt stängas efter en stund på Himnaskolan, Hjulsbroskolan och Vallastadens skola. På Norrbergaskolan saknade ordförande behörighet att stänga dörrar och tillkoppla larmet på valdagskvällen. På Ljungsbroskolan saknade ordföranden de nycklar som krävdes för att ta sig in i det utrymme där belysningen tändes. Securitas kunde i samtliga fall avhjälpa den problematik som uppstod under dagen.

Att väktarresurser behöver åka runt till kommunala skolor för att fränkoppla larm, tejpa för dörrsensorer och ge tillträde till låsta utrymmen där valmaterial ställts in riskerar att få konsekvenser om en ordningsstörning eller någon form av incident inträffar där ett akut behov av väktare uppstår. Valnämndens kansli ser därför att det i kommande val är nödvändigt att lokalkontakter, i synnerhet de som är kopplade till kommunens egna verksamheter, hörsammar instruktioner och samarbetar med Securitas för att säkra tillträdet till lokaler och material som används i val.

Inrapporterade avvikelser och incidenter

Valmyndigheten beskriver en incident som "en avvikelse som på något vis skadar eller riskerar att skada genomförandet av valet eller förtroendet för genomförandet av valet. Avvikelsen kan utgöras av en medveten illvillig mänsklig handling såväl som ett systemfel, en naturhändelse, ett handhavandefel eller en annan oväntad händelse".

Valnämndens kansli kan konstatera att antalet inrapporterade avvikelser och incidenter är få i relation till mängden väljare, antalet röstnings- och vallokaler och den relativt långa röstningsperioden. I valet rapporterades totalt 18 avvikelser in till valnämndens kansli, varav fem av dessa var valedelsrelaterade. De valedelsrelaterade avvikelserna handlade främst om att vissa partiers valedlar avsiktligt dolts genom att valedlar flyttats om i valedelstället.

Två avvikelser handlade om felaktigheter som skett i röstmottagningen, den ena avvikelsen rör att en röstmottagare missade att lägga ner valkuvertet i fönsterkuvertet innan fönsterkuvert med röstkort lades ner i uppsamlingslådan. Röstkort och valkuvertet blev då separerade. Den andra rör att två röstmottagare lade till ett namn i röstlängden och felaktigt tillät personen att rösta i ett valdistrikt som hen inte tillhörde.

Vidare rapporterades två ordningsstörningar under förtidsröstningen, vid ett tillfälle på I-huset/IKEA och vid ett tillfälle i Lambohovshallen. Ordningsstörningen vid I-huset/IKEA utgjordes av en person som predikade ett religiöst budskap i omedelbar närheten till röstningslokalen, trots tillsägelser från röstmottagare fortsatte mannen varpå väktare tillkallades. Mannen avlägsnade sig och ingen insats från väktare krävdes.

I Lambohovshallen trängde sig vid ett tillfälle en grupp killar in och hävdade att de hade en stående bokning i hallen som de ville utnyttja. De blev informerade om att det pågick förtidsröstning i lokalen och att samtliga återkommande bokningar avbokats. Det är oklart om killarna hade fått denna information av Lokalbokningen. Väktare och även polis kom till platsen och pratade med killarna som då lämnade lokalen.

Under förtidsröstningen kom det också till kansliets kännedom att en röstmottagare uppträtt olämpligt mot en väljare. Detta bekräftades av arbetsledare att uppgifterna stämde och att det handlade om flertalet väljare. De övertramp som beskrevs bedömdes som så pass allvarliga att valnämndens kansli efter samtal med den berörda beslutade att hen inte skulle arbeta sitt återstående schemalagda pass. Personen är meddelad att hen inte kommer att erbjudas uppdrag som röstmottagare i Linköpings kommun i kommande val.

Inför val till riksdag, region och kommun 2026 - tre nedslag

Ändrad valdistriktsindelning

Enligt vallagen (3 kap. 17 §) ska ett valdistrikt omfatta mellan 1 000 och 2 000 röstberättigade. I Linköpings kommun har inriktningen varit att kommunens valdistrikt inte bör omfatta fler än 1 600 röstberättigade. I årets val hade sju valdistrikt fler röstberättigade än 1 600 personer varav det största distriktet, Domkyrko 20 (Vallastaden N) hade 1 902 röstberättigade. Flera områden, främst i tätorten, har vuxit de senaste åren vilket lett till ett ökat antal röstberättigade. Utmaningar med stora valdistrikt är att risken för kö på valdagen ökar samt att mängden förtidsröster att hantera på valdagen blir stor. Räkningen efter vallokals stängning blir också omfattande och tidskrävande, särskilt vid val till riksdag, region och kommun när tre val ska räknas och redovisas.

Kansliet förordar att den etablerade inriktningen att valdistrikten inte bör omfatta fler än 1 600 röstberättigade i möjligaste mån efterlevs. Valnämndens kansli ser dock att fler, men mindre, valdistrikt kräver fler vallokaler. Att hitta vallokaler som uppfyller kraven på en vallokal är redan idag en utmaning. Blir valdistrikten fler är det möjligt att det behöver planeras för att fler distrikt ska kunna lokaliseras i samma byggnad, särskilt i tätorten, i kommande val. En samlokalisering kan kräva ökade insatser i form av mer ändamålsenlig skyltning samt fler

personella resurser i form av kövärdar som dirigerar väljare till rätt vallokal. Fler valdistrikt innebär också en ökad personalkostnad vilket kräver en utökad ram.

Vallagen (4 kap. 17 §) stipulerar även att ett valdistrikt endast får ha färre röstberättigade än 300 personer om synnerligen särskilda skäl föreligger. Ulrika, kommunens minsta distrikt sett till antalet röstberättigade, hade i årets val 336 röstberättigade. En negativ befolkningsutveckling i distriktet kan föranleda att distriktets gränser behöver justeras. Detta behöver bevakas särskilt i kommande val.

Hantering av köer och det svenska valsedelssystemet

I valet till riksdag, region och kommun 2022 var det i många vallokaler, både i kommunen och nationellt sett, kö för väljarna under delar av valdagen. Köbildningen kan i huvudsak härledas till att valsedlarna (för första gången i ett val till riksdag, region och kommun) togs i avskildhet bakom en avskärmning. Valsedelsavskärmningen upplevdes bli en "flaskhals" som stoppade upp strömmen av väljare. Valnämndens kansli konstaterar att förfarandet att väljaren först ska ta valsedlar bakom en avskärmning och sedan göra i ordning sin röst bakom en valskärm leder till dubbla köer. Dessutom krävs större utrymme vilket ställer högre krav på lokalen.

Trots att upplevelsen var att det inte förekom köbildning i en nämnvärd utsträckning under årets val finns det 2026 åter en överhängande risk för köer då tre val ska genomföras och valdeltagandet statistiskt är högre. En förändring av valsedelssystemet till gemensamma eller neutrala valsedlar hade kunnat minska risken för köer. Valnämndens kansli ser att dagens system leder till att väljaren behöver längre tid för att orientera sig bakom valsedelsavskärmningen och kunna ta de valsedlar hen önskar. En parlamentariskt sammansatt kommitté utreder förändringar av valsedelssystemet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2025. Det är dock oklart om en ändring av valsedelssystemet skulle kunna vara genomförd redan till valen 2026.

Kansliet ser behov av att Valmyndigheten på nationell nivå genomför relevanta informationssatser kring hur valen går till, dels i praktiken kring exempelvis hur valsedlarna hanteras, men också kring vad valen innebär, det vill säga vad vi väljer till. Kansliet upplever, vilket bekräftas av vissa röstmottagare, att vissa väljare saknar kunskap kring både själva röstningsförfarandet, främst valsedelssystemet, men också kring hur det demokratiska systemet fungerar. Vissa väljare saknar också helt eller delvis kunskap kring vad partierna står för. Att väljare har svårt att förstå valsedelssystemet lyfts också som en demokratisk utmaning i Valmyndighetens rapport *Erfarenheter från valen 2022* (Dnr VAL-686).

En professionalisering av rollen som röstmottagare

Att arbeta som röstmottagare i ett val är ett bidrag till grunden i den svenska demokratin. Valnämndens kansli ser en utveckling mot att fler röstmottagare förväntar sig en ökad service från valkansliet och ställer högre krav på valorganisationen. Valnämndens kansli tolkar detta som att det, i viss utsträckning, har skett en professionalisering av uppdraget som röstmottagare.

En betydande andel intresserade i röstmottagare skrev i sin intresseanmälan att de var intresserade av uppdraget just för att de värnade om demokratin, vilket är mycket positivt. Kansliet erfar dock att valarbete i lägre utsträckning idag än tidigare ses som ett ideellt,

“hedersamt” uppdrag. Istället är uppdraget som röstmottagare för många ett sätt att tjäna extra pengar. Kansliet har också fått uppgifter från flera ordföranden att önskemålen kring schemaläggningen på valdagen har blivit fler och att fler röstmottagare, efter att ha accepterat uppdraget, sedan uppgett att de inte är tillgängliga för arbete under hela dagen. Valnämndens kansli behöver i kommande val ta höjd för att kunna möta de ökade kraven från röstmottagare samt tydliggöra förväntningarna på de som accepterar ett uppdrag.

Slutord

Sammanfattningsvis genomfördes valet till Europaparlamentet 2024 i Linköpings kommun enligt plan. Ambitionen att genomföra ett tryggt och rättssäkert val kunde efterlevas och inga incidenter eller störningar påverkade valgenomförandet eller skadade förtroendet för val på ett sätt som kommit kansliet till känna. Utvärderingen som röstmottagarna genomfört visar också att majoriteten av de många röstmottagare som engagerades i valet anser att de kunnat genomföra sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt och kan tänka sig att arbeta som röstmottagare igen.

Det kan konstateras att det är ett omfattande arbete som ligger bakom ett val. Resursmässigt är varje val ett stort projekt som inte kan liknas vid någon annan verksamhet som kommunen bedriver. Linköpings kommun har de senaste valen arbetat för att “fler ska göra mer” i valarbetet med hänvisning till att val är en kommunal angelägenhet. I årets val var fler enheter och funktioner inblandade i arbetet vilket ställer högre krav på Kommunkansliet som samordnare men samtidigt både höjer kvalitén på utfört arbete och ökar medvetenheten kring omfattningen av det arbete som krävs för att genomföra val.

Om drygt två år, år 2026, ska kommunen arrangera ett val till riksdag, region och kommun vilket på flera sätt är ett mer omfattande projekt med fler röstande och högre tempo. Även om valgenomförandet gick planenligt i år är arbetsinsatsen från Kommunkansliet med flera betydande. Successivt kommer behovet av resurser från andra enheter på Kommunledningsförvaltningen, liksom på andra förvaltningar, att öka ju närmare valen vi kommer. Valarbetet påverkar ordinarie verksamhet i olika utsträckning, som mest från det att förtidsröstningen börjar tills efter det att valnämndens uppsamlingsräkning onsdagen efter valdagen är genomförd. Tillräckligt med resurser måste avsättas i god tid för att valen i september 2026 ska kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt för kommunens medborgare och på ett hållbart sätt för kommunens medarbetare. En samsyn kring vikten av att återigen genomföra ett tryggt, effektivt rättssäkert val behöver finnas hos samtliga nämnder och förvaltningar.